

Награда на САБ за актьорски ансамбъл – на спектакъла „Искам да стана голям“.

Награда на актьорите **Елка Балабанова** и **Веселин Василев** за ролите им в спектакъла „Принцесата и граховото зърно“.

Награда на името на Петър Марков – на **Диян Русев** в „Искам да стана голям“.

За сценография

Свила Величкова за куклите и костюмите на „Джуджето Дълагоноско“.

Наталия Гочева за сценографията на „Фън и небесният дракон“.

За режисура
Бисерка Колевска за „Джуджето Дълагоноско“.

Награда на името на Георги Митев се присъжда на **ДКТ-Видин** като продуцент на творчески експеримент за спектакъла „Изгубеният ключ“.

Голямата награда на фестивала – статуетката „Играещият човек“ се присъжда на **ДКТ „Георги Митев“–Ямбол** за смелостта да се върнат играещите и одухотворени кукли на сцената.

Фестивалът „Михаил Лъкатник“ 2013

Катерина Георгиева

Има нещо изключително приятно на фестивалите в по-малките градове. Очакването, загъханата публика, изненадата, чувствителността и противоречивостта, с която се възприема театралната случка. Случката като факт на гения, като събитие, което рядко те посещава и след което нещо в тихото ти ежедневие се променя. Ето тази човешка същност на фестивалите, далеч от суетата и позата на измисления културен елит, носи истинско преживяното, може би премълчаваното – било то позитивно или негативно.

Защото и в двете театърът за деца расте. Расте, не забравяйки сладостта да си добър и малко луд едновременно, с мисия намиране на този разкластен баланс, който трябва да варира между честно, интересно, провокиращо, но и базисно. Между въображението да създаваш незабравими картини от други светове и съзнанието да поднесеш една малка, но важна истина. За нещата от живота, без излишно преекспониране и нагаждане – онези, които ни вълнуват и плашат, тези, които ни издигат и ни препъват. Защото, дори и в различна форма, в света на децата всичко това съществува, а театърът е този, който може да трансформира формата в едно необикновено преживяване, което е далече от соченето на пръст и възпитателното убиване на индивидуалността.

Личностите на децата и тези на спектаклите са тези, които рисуват контурите на един фестивал. И в двата случая това е сложен процес. Не ми се иска да изброявам всички фактори на изграждане на културен поглед и индивидуално виждане за света. До някаква степен първото има конфликтен характер в по-малките градове. И тъй като Ямбол не е съвсем

малък град, с радост мога да направя заключението, че интересният театрален език докосва и общува. Децата имат нужда от него, дори и още да не го съзнават пълноценно. Фестивал като „Михаил Лъкатник“ запазва своите традиции, грижата и отговорността пред изграждането на детската публика, но и се опитва да търси нови хоризонти – пред естетиката, пред куклата като партньор на актьора, пред езика и средствата на кукления театър като възможност за иновативност и неочакваност. До колко успява – това не зависи само от него. От една купа с череши винаги ще се стараеш да избереш най-сочните и най-червените, но това какво има в купата зависи от времето, дъждовете, семето, което си посял. Семето на театъра за деца е нещо, което зависи от всички в една нормална държава – от хората, които го създават, през хората, които го финансират, до тези, които го консумират (колкото и гумата „консумация“ да носи някакъв негативен и бездуховен аромат, да приемем, че ние няма да я тълкуваме така, а като вид обществена приемственост). И така – приемствеността на темите за приятелството, любовта, страховете и смелостта да ги преодоляваме, въображението като начин да изградим един по-чуден свят, красотата на приказките и вечните послания, които не се променят във времето, а само се трансформират в контекста, т.е. приемат друго излъчване и друга форма. Всичко това заживява най-динамично своя пътър живот на фестивала. Тогава наблюдаваме и децата с тяхната всеотдайност и откровеност – от бурна емоционална избухливост до нервна и нетърпелива липса на интерес.

Винаги съм съзнавала с любопитство, че детските

Куклен
Дом

фестивали, и спектакли въобще, съществуват на две нива. Именно това противоречиво взаимодействие ми се струва най-възбуждащо за изследване. В неговото израстване винаги има доза разочарование и тъга, но пък радостта и чистата еуфория си заслужават може би всички въздишки, почесвания и гърдорене на порасналия човек-„разбирач на изкуство“. Разбирането за това що е то проблем и липса в областта на театъра ни за деца е важно, несъмнено. То ни донася нужните изводи и заключения. За съжаление в повечето случаи заключенията са обвързани с точки. Не толкова с питанки и удивителни. Понякога се появява и многозначие, което пък ни отвеща в една латаргична и философска страна на нещата, в която действието е изместено от умно съзерцание. В същността на детската реакция трудно се появяват точки. Сцената, едното ниво, праща сигнали на зрителната зала, където се обособява второто ниво. Сигналите, понякога театрални, понякога чисто ежедневни, се възприемат от децата в контекста на тяхната индивидуална нагласа. Затова и повечето препинателни знаци варират между удивителни и питанки. В тяхното взаимодействие се случва фестивалът.

Фестивалът в Ямбол се опитва да съсредоточи в програмата си най-важното, най-интересното и най-доброто, което се е случило у нас и, с малко повече уговорки и безсъние, – да покани и някои чужди гости. Межкултурният обмен ни помага да си дадем сметка къде сме, да се огледаме в огледалото: я криви, я по-красиви, я с пораснали носове... Доколко това е възможно с конкретните бюджети и спонсорства (тук влизат повечето фестивали за куклен театър) е спорен въпрос. И въпреки относителната негативност по този въпрос, присъствието на три съвсем различни като естетика и тип разказ представления, буди и определена симпатия. „Палечка“ на Вологодския областен куклен театър „Теремок“ (Русия) е със семпла и изчистена сценична партитура, с нежните и минималистични кукли, които оживяват в една мила и близка до детския свят приказка – малки герои, малки измерения, с важни послания. Чиста и непринудена линия на разказване, конкретна обособеност на пространството, както сценографски, така и във функция на актьора (актрисата в случая). „Къде е петият“ на Закарпатския регионален куклен театър „Бавка“ (Украйна) в своята фолклорност, динамичност и енергия на актьорското присъствие, с комичността на историята, с музикално-танцовото решение на спектакъла носи ведрост и добро настроение. „Трите прасенца“ на Кукления театър „Гъливър“ от Галац (Румъния) разочарова със своята противоречивост, протяжност и абсолютна хаотичност на сценичния разказ, с липсата на въображение и решение на идейно ниво.

Разбира се, на нас, по-големите, ни липсваше онази иновативност, в която се изненадваме и разширяваме кръгозора си. Но все по-често чувам въпроса „Нужна ли е тя в театъра за деца и не е ли тя опасна?“ Отговорът е прост – добрата иновативност е разши-

ряване, освобождаване. С лошата човек се натъжава. Но това е отделна тема на разговор, която може би ще се казва „Съвременното изкуство и защо котките рисуват света наопаки?“ Но да се върна на темата за онази фина граница между сцената и зрителната зала – т.е. там, където преобладава най-силната и чиста енергия, детската. Тази особена връзка, създадена непосредствено „тук и сега“, извън всякакъв контрол на чувства, изблици и реакции, е ядрото на фестивала. От това ядро рециклирам своите собствени впечатления. Един от спектаклите, присъстващ с искрена и изчистена линия на разказване, с много семпло, но и пълноценно режисьорско решение, бе „**Румето и старият лъв**“ на ДКТ „Георги Митев“ Ямбол. Представлението прозвучава като намигване от стара детска книжка, в която героите преживяват своето приключение, научават нещо, намират приятел и се осмеляват да взимат решения и да действат. Сценографията, също действваща като картинка от детска книжка, живее близко до своите герои, и до публиката – предизвиква чувство за особена топлина, до която можеш да се докоснеш. Като история, която си чул от малко непознато дете. Или просто като детски сън.

Ще избегна досадното изреждане на спектаклите един по един, както и кратко описание на театралните им качества. Несъмнено ще добавя към списъка с „любими“ такива „**Изгубеният ключ**“ на ДКТ-Видин, който определено върхнови голяма част от публиката. И не защото месеци преди това чувах възторжени коментари, или пък заради сантиментално-романтичната му страна. Представлението си запазва място в сърцето и ума с амбицията да покаже как може от всичко да се направи театър с въображение. Как може да се преобрази действителността с любов към играта и да се обърне и покаже една друга страна на нещата – като чувства, реалност, заобикаляща ни среда. Силен чар на спектакъла е това му желание сам да преобърне образа ни за живота, за света – да го изобрази малко по-фантазен, малко по-шантав. За да го заобичае. Театралността, импровизацията и мечтите ни напомнят, че театърът се ражда с идеята да разширява, а не да стеснява. Разбира се, и други представления се радваха на ярко визуално присъствие – в „**Джуджето Дългоноско**“ на ДКТ-Сливен наблюдавахме с любопитство интересна сценография, образи решени с уголеменост и ексцентричност. Омагьосана гора или рисунка на холандски художник със съвременен привкус. Освен на чисто сценично ниво, открийхме и един добре изграден актьорски образ – този на Ана-Мария Лалова за изпълненията ѝ на магьосницата и херцога (награда за най-добра женска роля).

Сам по себе си фестивалът се случи в една много топла и сближаваща атмосфера. Срещата, като начин да се видим, да си кажем, да се погледнем. И радостното бързане към сцената. Тези няколко открити позитиви носят надежда. Или полъх. Знам ли?... ■